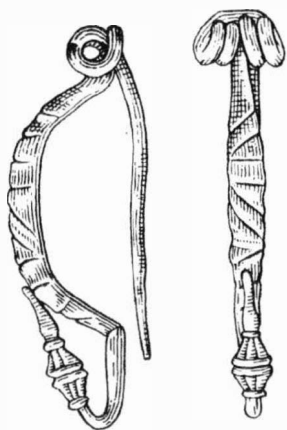

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

BRNO 1973

in den Jahren 1964—1966 durchgrabenen Vorburg ist. Die Grundstücke sind hier schon Jahrelang nicht geackert und die Felder werden als Weideland benützt. Unter der Rasen Oberfläche ist hier meistens schon das Liegende, zum Grossteil aus einer verwitterten Schicht von grauem Kulmer Schiefer gebildet, in der die eingetieften Objekte sich nur sehr undeutlich abhoben und nach dem Austrocknen kurz nach der Abdeckung, verschwanden ihre Umrisse grösstenteils ganz. Die Reste der dunklen Kulturschicht blieben nur in einigen Quadraten erhalten, in einer Reihe von weiteren lag unter dem Rasen eine braune Schicht, welche allerdings nach den Funden rezent war. Trotz der ungünstigen Terrainbedingungen wurde verlässlich festgestellt, dass sich der Besiedlungscharakter an diesen Stellen im Grunde nicht von der Siedlungsstruktur auf der Vorburg unterscheidet. Auf der abgedeckten Fläche entdeckte man eine Menge von Pfostengruben, Teile von drei eingetieften Gruben und einige Gräbchen, deren Verfolgung in dem Schieferliegenden besonders schwierig war. Das an drei Stellen festgestellte durchglühte Liegende kann als letzter Rest von Feuerstellen betrachtet werden, deren obere Teile durch Ackerung gänzlich zerstört waren. An jenen Stellen, wo die Reste der Kulturschicht blieben, waren unregelmässige Schollen rot ausgebrannter Erde und eine Menge von Holzkohlestücken, nach denen geurteilt werden kann, dass zumindest ein Teil der Bauten an diesen Stellen des Oppidums durch Brand vernichtet worden war. Mit rot gefärbter Erde waren auch einige Pfostengruben ausgefüllt. Allerdings hat man keine stratigraphischen Erkenntnisse zur Lösung der Frage gewonnen, ob der Brand in die Zeit des Unterganges des Oppidums fällt, oder ob es sich nur um einen lokalen Brand handelt.

Die Grabung im Jahre 1972 bestätigte, dass auch auf der Fläche des Oppidums hinter dem Innenwall, also auf dem eigentlichen Burgwall, als grundlegende Siedlungs- und ökonomische Einheit durch Zäune voneinander getrennte Gehöfte waren. Der Umfang der Grabung ist jedoch zu klein dafür, um die einzelnen Bauten oder Gehöfte rekonstruieren zu können.

KELTSKÉ SÍDLIŠTĚ V BOŘITOVĚ

(okr. Blansko)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 28—30)

V letošní výzkumné sezóně navázaly terénní práce na plošný odkryv v roce 1971, kterým byl prozkoumán výrobní objekt č. 1¹. Ve vzdálenosti pouze 5,60 m od jeho okraje se nacházela keltská polozemnice obytného charakteru a označena jako Z—2/1972.

Sídelní jáma, vyhloubená do sprašového podloží, měla proměnnou hloubku vodorovného dna od mírně svázného povrchu v rozmezí 0,30—0,50 m od spodní hladiny ornice. Pečlivě vypracovaný půdorys měl jako výchozí předlohu obdélník 5,00 × 2,8 m se zaoblenými rohy, jehož SZ podélná stěna i JV vchodová část, zaujímající dvě třetiny celkové délky, byly konvexně vyklenuté. Na podélné ose byly pravidelně rozloženy tři nosné kůly hřebenu sedlové střechy; jejich zahloubení pod úroveň dna bylo velmi mělké, maximálně 0,12 m. Mělké, nepravidelné prohlubně při SZ stěně a v S nároží možno považovat spíše za sníženiny vzniklé opotřebením během existence chaty. Upravidlené dna bylo s velkou pečlivostí vymodelováno a hladidly vyrovnáno topeniště o síle 0,04—0,05 m. Do červena vypálená vrstva mazanice měla zhruba kruhový tvar; při jejích okrajích se však nacházely mělké, 0,04—0,05 m široké žlábký, vymezující neúplný, původně zhruba čtvercový obrys se zaoblenými rohy o rozměrech 0,65 × 0,70 m. Ve svrchní vrstvě, těsně pod ornici, se nad plochou topeniště nacházela vrstva vyhlazené, do červena propálené mazanice s otisky tenkých prutů a štípaných dřev. Spojovací články s topeništěm nebyly zjištěny; je tedy třeba předpokládat zakotvení klenby nad topeništěm na nosné prvky stavby, bez svislých stěn křbu.

Podlaha chaty byla rozčleněna sítí drobných kolíků o $\varnothing$ 0,05—0,06 cm a hloubce cca 0,15 m. Jen některé lze spojit s funkcí ohniště, event. konstrukcí krytu nad ním; zbývající členění vnitřní prostor na pevné úseky, jejichž konečná funkční interpretace není dosud do všech detailů zcela jistá. Určitě lze spojit po obvodu při stěnách rozložené kůlové jamky — na základě souhlasných analogií z Rajhradu (viz dále) — jako skeletu pro výplet stěn na způsob koše. Řada těchto kůlů oddělovala vstupní prostor od interiéru chaty a vytvářela tak za pomoci např. kůží jakousi „před-sín“. Další koncentraci nacházíme v západním nároží, jinou v části severovýchodní (ložná plocha?).

Z nálezů lze uvést železný prsten s oválným očkem, vyplněným zlatou fólií, frontální část lidské lebky; z keramických nálezů je pro datování závažný především zlomek červeno-bíle malované keramiky. K „jemnému zboží“ náležejí misky se zataženým i esovitě profilovaným okrajem, k užitkovým tvarům se řadí zlomky hřebenovaných situl, cedníků, části rozměrné zásobnice, kolečka ze

střepů atd. V celku upřesňují tyto nálezy slohový obraz a datování, nastíněné ve zprávě o výzkumu v minulém roce, a upevňují tak předpoklady o „oppidální kultuře“ tohoto sídliště.

Výzkum byl usnadněn ochotnou pomocí místního JZD, které provedlo velmi pečlivě skrývku ornice vrstev buldozerem. Na snížené ploše byl zachycen 8,50 m severovýchodně od popsané chaty další objekt, jehož výzkum musil být pro nepříznivé počasí v pozdním ročním období odložen na příští výzkumnou sezónu. Mimo keltského osídlení se vyskytly útržky sídlištních objektů neolitických.

Dvě další laténská naleziště v okolí obce objevil Ant. Štrof. Ve vzdálenosti asi 800 m severozápadně od zkoumaného sídliště „na Pískách“, v jihozápadní části trati „Mezichlumí“ rozkládá se nad soutokem drobného potůčku s říčkou Lysička mírně svážené plateau. Povrchovými sběry byly získány zlomky keramiky z mladšího období římského (srv. dále příspěvek I. Peškaře) a laténského. Z nálezů tohoto období lze uvést fragmenty esovitě profilovaných misek, drobné zesílené okrajové části i kusy stěn rozměrnějších nádob. Tuhová keramika je zastoupena fragmenty s jemným i širokým hřebenováním, zdobenými půlobloučky pod pohrdlím apod. Soubor doplňuje zlomek nožky kalichu a slitek železné strusky, jehož sounáležitost s keltským osídlením se zdá být pravděpodobná.

Jiné naleziště se nachází nedaleko samoty Perná, na katastru obce Křihova v trati „Nivky“, v sadu u státní silnice. Pod 0,15 m mocnou vrstvou ornice se nacházela malá mísovité jamka o $\varnothing$ 0,50 m vyplněná popelem, avšak bez přítomnosti kostí. Na povrchu jamky ležely fragmenty tuhové situly, zdobené v horní části nízkou, plastickou lištou a další lištou vyčleněnou dvojicí rýh. Spodní část hřebenovaného těla byla přerušována širokými, vhlazovanými pásy. Sekundární přepálení keramiky, avšak bez pozůstatků přepálených kostí, není prozatím dostatečně průkazné pro existenci žárového hrobu; situaci bude třeba ověřit dalšími terénními objevy.

P o z n á m k a :

¹ V. Souchopová — K. Ludikovský: Neolitické a laténské sídliště v Bořitově o. Blansko. Sborník muzea Blansko, v tisku.

Tiž: Laténské sídliště v Bořitově, o. Blansko. PV 1971. Brno 1972, 77–79, tab. 72–75.

Keltische Siedlung in Bořitov (Bez. Blansko). In der heurigen Grabungssaison knüpften die Terrinarbeiten an die Abdeckung aus dem Jahre 1971 an und in einer Entfernung von nur 5,6 m von Produktionsobjekt Nr. 1/71 hat man eine keltische Erdhütte mit der Bezeichnung Z-2/1972 entdeckt.

Die Siedlungsgrube, welche in das Lössliegende eingetieft war, hatte den Boden von dem unteren Niveau der Ackerkrume des sanft abfallenden Terrains 0,30–0,50 m tief. Den Grundriss bildete ein Rechteck mit abgerundeten Ecken und gewölbtem südöstlichen Eingangsteil. Auf der Längsachse waren regelmässig 3 flach eingetieft Pflösten angebracht. Inmitten des Bodens war eine mit grosser Sorgfalt modellierte und rot durchbrannte ungefähr kreisförmige Herdstelle. In der oberen Schicht der Aufschüttung, knapp unter der Ackerkrume, befand sich eine Kummulation von rot gebranntem Lehmewurf mit Abdrücken von Ruten und gespaltenen Hölzern.

Der Fussboden der Hütte war durch ein Netz von kleinen Pflöcken im $\varnothing$ von 0,05–0,06 m und einer Tiefe von 0,15 m gegliedert. Die den Umfang der Hütte umlaufende Reihe auf der Innenseite kann aufgrund übereinstimmender Analogien aus Rajhrad (siehe weiter) — mit dem Skelett zur Wandausflechtung in Korhart verbunden werden. Eine andere Reihe teilte den Eintrittsteil in das Hütteninterieur ab und bildete so irgendeinen „Vorraum“. Eine weitere Konzentration finden wir in der Westecke und eine andere im nördöstlichen Teil.

Von den Funden kann ein Eisenfingerring mit ovaler Scheibe mit goldener Folie ausgefüllt, der frontale Teil eines Menschenschädels angeführt werden; von keramischen Funden ist für die Datierung vor allem das Bruchstück rot-weiss bemalter Keramik wichtig. Zur „feinen Ware“ gehören Schüsseln, zu Gebrauchsformen Fragmente von kammstrichverzierten Situlen, Seihern, Vorratsgefässen, usw. Insgesamt präzisieren diese Funde das Stillbild und die Datierung, wie im Bericht über die Grabung im Jahre 1971 angedeutet wurde und festigen so die Voraussetzungen von dem „oppidalen Charakter“ dieser Siedlung.

In einer Entfernung von 8,50 m von der untersuchten Hütte hat man ein weiteres Objekt erfasst, dessen Erforschung jedoch wegen der fortgeschrittenen Jahreszeit für die nächste Grabungssaison verlegt werden musste.

Zwei weitere latènezeitliche Fundorte entdeckte A. Štrof. In einer Entfernung von ca. 800 m von der oben beschriebenen Grabung, in der Flur „Mezichlumí“ erstreckt sich oberhalb des Zusammenflusses eines kleinen Baches und des Flüsschens „Lysička“ ein etwas abfallendes Plateau. Bei Lesefunden stellte man eine Besiedlung aus der jüngeren römischen Keiserzeit (siehe Bericht von I. Peškař) und aus dem latènezeitlichen Abschnitt fest.

Ein weiterer Fundort befindet sich unweit der Einöde „Perná“ (Kataster-Gemeinde Krhov), in der Flur „Nivky“. Unter einer 0,15 m starken Ackerkrume befand sich eine kleine schüsselförmige Grube im Ø von 0,50 m, mit Asche ausgefüllt; auf ihrer Oberfläche lagen Teile einer Graphit-Situle, mit zwei Leisten und Kammstrichverzierung versehen.

KELTSKÉ SÍDLIŠTĚ V RAJHRADĚ

(okr. Brno-venkov)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AŮ ČSAV Brno
(Tab. 31)

Rozsáhlý výzkum slovanského pohřebiště v Rajhradě (o němž dále referuje Č. Staňa) přinesl mj. další poznatky o laténském osídlení této lokality. Z nich lze uvést především nálezy dvou spon, jimž — na základě současného stadia výzkumu — chronologicky odpovídají i ostatní nálezy.

Ze zásypu slovanského kostrového hrobu č. 51 pochází:

Bronzová spona duchcovského typu. Lučik je zdoben šikmými a příčnými žlábkami a rýhami; dvojkónická perla patky je uprostřed i po okrajích vroubená vývalky. Vinutí 2+2 závitů s vnější tětivou. D — 5,6; V — 1,7 cm. (Tab. 31 : 2).

Z obsahu malé kruhové jamky č. 19, odkryté v protilehlé části zkoumané plochy (vzhledem k pozici hrobu č. 51), pochází mj:

Bronzová spona spojené konstrukce s vysoko klenutým lučikem (Belz, var. J; Kostrzewski, var. G). Nožka, zdobená 2 vývalky je klešovitě připojena těsně před vinutím k lučiku; část mezi druhým vývalkem a upínkou je zdobena vroubkováním. Z vinutí se dochovaly 3 závitů a náznak vnější tětivy; k nim je připojen drátěným článkem neuzavřený bronzový kroužek. D — 3,5; V — 1,9; Ø připojeného kroužku 1,8 cm (Tab. 31 : 3).

Mimo tyto nálezy a fragmenty keramiky, porůznu získané z útržků aj. částí kulturní vrstvy mezi slovanskými hroby, je třeba alespoň stručně charakterizovat tři laténské sídelní objekty, odkryté na tomto nalezišti:

Polozemnice č. 1 (tab. 31 : 1), v celkovém plánu označena jako objekt č. 12, byla jen mírně zahloubená do písčitého podloží pod úroveň hladiny buldozerem sníženého terénu. Jižní podélná stěna se jen nepatrným stupněm vyčleňovala z plochy; v severní, do mírného svahu zahloubené části činil rozdíl oproti dnu asi 0,35—0,40 m. Půdorys tvořil obdélník se zaoblenými rohy o délce středových os 4,00 × 3,10 m. Hřeben sedlové střechy spočíval na dvou kůlech, zakotvených u kratších stěn stavby; středové, mělké prohlubně neměly natolik určitý tvar, aby je bylo možné slučovat s architektonickými prvky stavby — snad s výjimkou dodatečného provisoria, vynuceného ohrožením její stability. Tomuto předpokladu by snad nasvědčovalo jejich symetrické rozložení na středové ose.

Pozoruhodné je vnitřní členění plochy sítí drobných kulových jamek o Ø 0,05—0,07 m a hloubce 0,10—0,15 m pod úroveň patrně delším používáním mírně nerovného dna. V tomto směru je vhodné srovnat půdorys s keltskou stavbou Z-2/1972 v Bořitově (viz. přísl. zprávu). Kulové jamky rozložené po obvodu chaty v jejím dně lze spojit s výpletovou konstrukcí stěn (na způsob koše); podobná situace je i v zemnici č. 3 (objekt č. 11 celkového plánu). Při jižní podélné stěně nacházíme další řady těchto kolíků, oddělujících vstup od vlastního interiéru; zvláště středová část (vchod?) a JV nároží tomu nasvědčují. Západně od kratší středové osy, diagonálně situovaný na podélné hraně stavby, zčásti uvnitř, zčásti mimo ni, nacházíme obdélný, kulovými jamkami vymezený obrys. Jeho středová část nese stopy ohně; jedná se tedy o konstrukci související s krbem ap. Větší kumulace drobných kolíků se rozkládá od krbu do SZ nároží a dále, za podélnou osu stavby směrem k jihu. V tomto směru by bylo možno uvažovat o prostoru, zajišťujícím nadzemní úroveň spacího zařízení, se kterým mohou souviset i kulové jamky v JV nároží. Některé jamky v blízkosti vchodu nelze však vyloučit ze spojitosti se vstupní částí.

Druhá polozemnice, v celkovém plánu označená č. 6, měla osové rozměry obdélné části asi 4,00 × 2,60 m a hloubku 0,75 m pod úroveň buldozerem zčištěné plochy písčitého terénu. Ze čtyř, jen nepatrně pod úroveň dna zasahujících kulových jam, lze pouze středovou spojit s funkcí nosníku hřebenu sedlové střechy. Kruhová, zásobnicová jáma tvaru komolého kužele při západní kratší stěně souvisela funkčně se stavbou. Např. serie hliněných, nevypálených jehlančových závaží byla rozptýlena jednak v SZ části podlahy, jednak v přílehlé části zásobnice od úrovně na polozemnici setupné až ke dnu zásobnice. Jejich dislokace a směr rozptýlu dokazují, že v době opuštění chaty byly obě její části otevřené a v průběhu zániku byly postupně zanášeny popelem a odpadovými hmotami.

Obdobná předchozí chatě svou koncepcí, poněkud však rozdílná v celkovém provedení i některých detailech, je stavba třetí (obj. č. 11 celkového plánu). Byla zahloubena do šterkového podloží, rozměry středových os obdélné části jsou 4,40 × 3,06 m, s vchodovou částí 3,76 m. K západní části

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

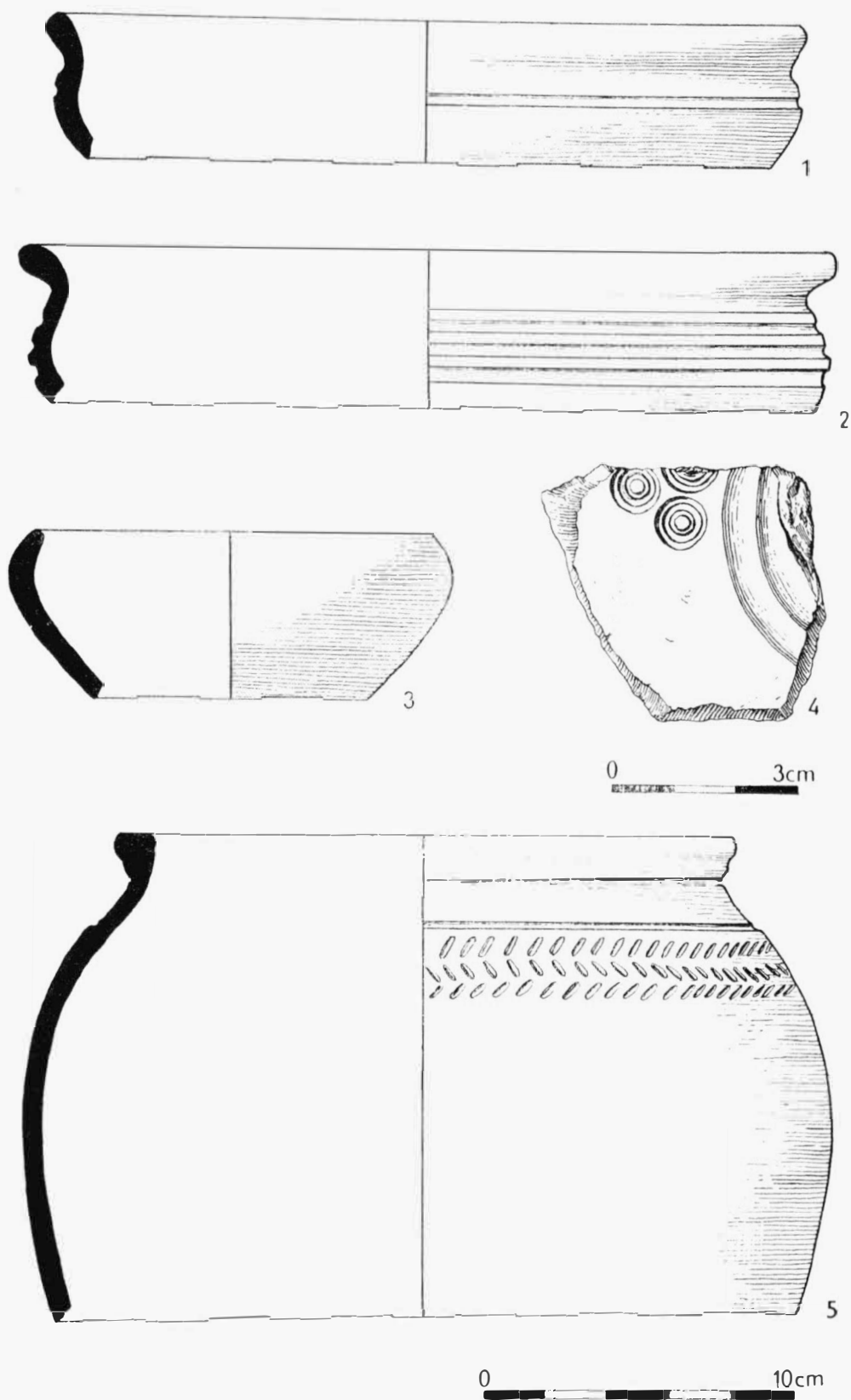
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, A. Životská

Na titulní obálce: laténská spona z Rajhradu

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

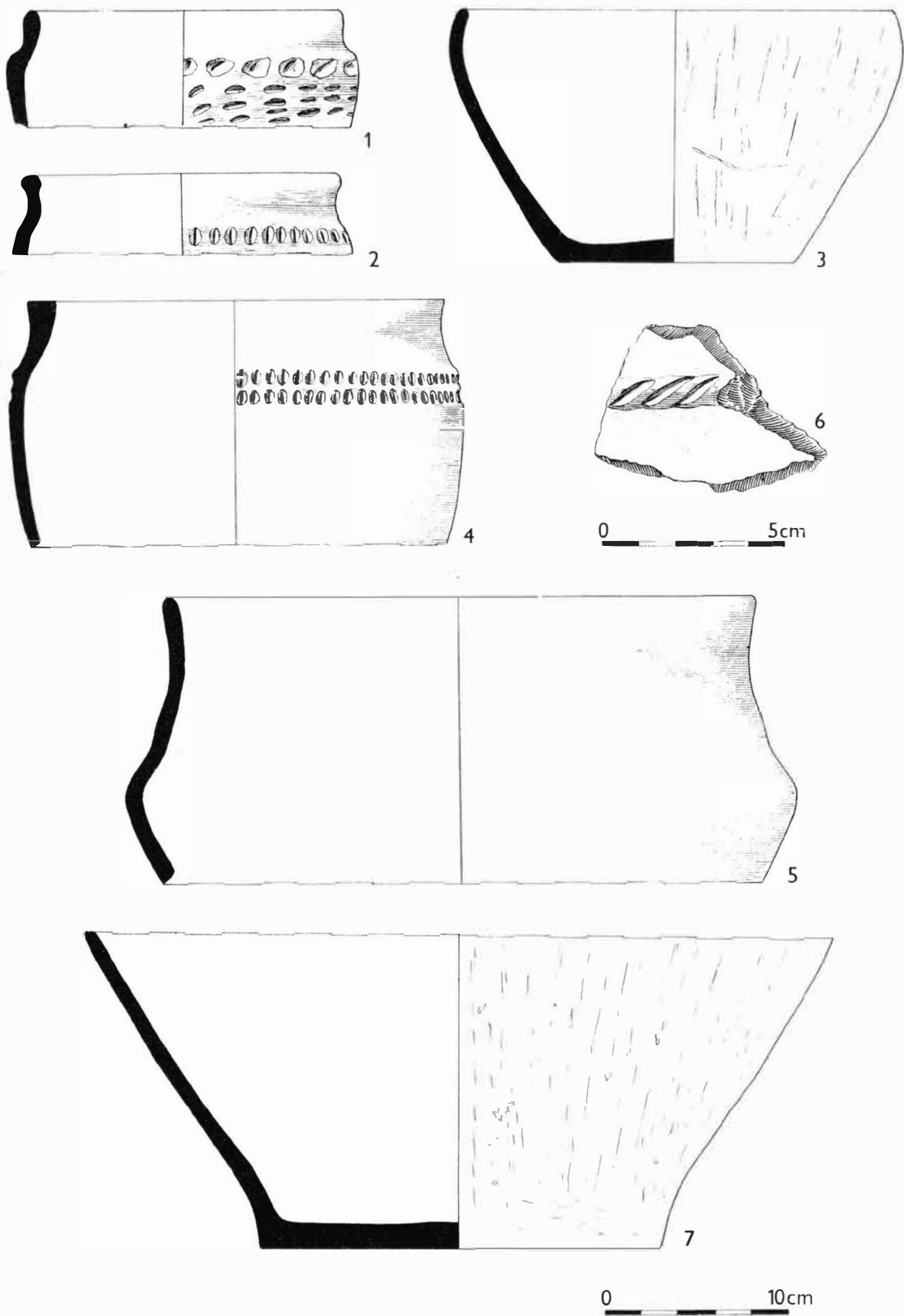
Evidenční číslo ÚVTEI—73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejně

Tab. 21

Bulhary (okr. Břeclav). Výběr na kruhu robené keramiky. — Auswahl an Drehscheibekeramik.

Tab. 22

Bulhary (okr. Břeclav). Výběr v ruce robené keramiky. — Auswahl an handgemachter Keramik.

Tab. 23

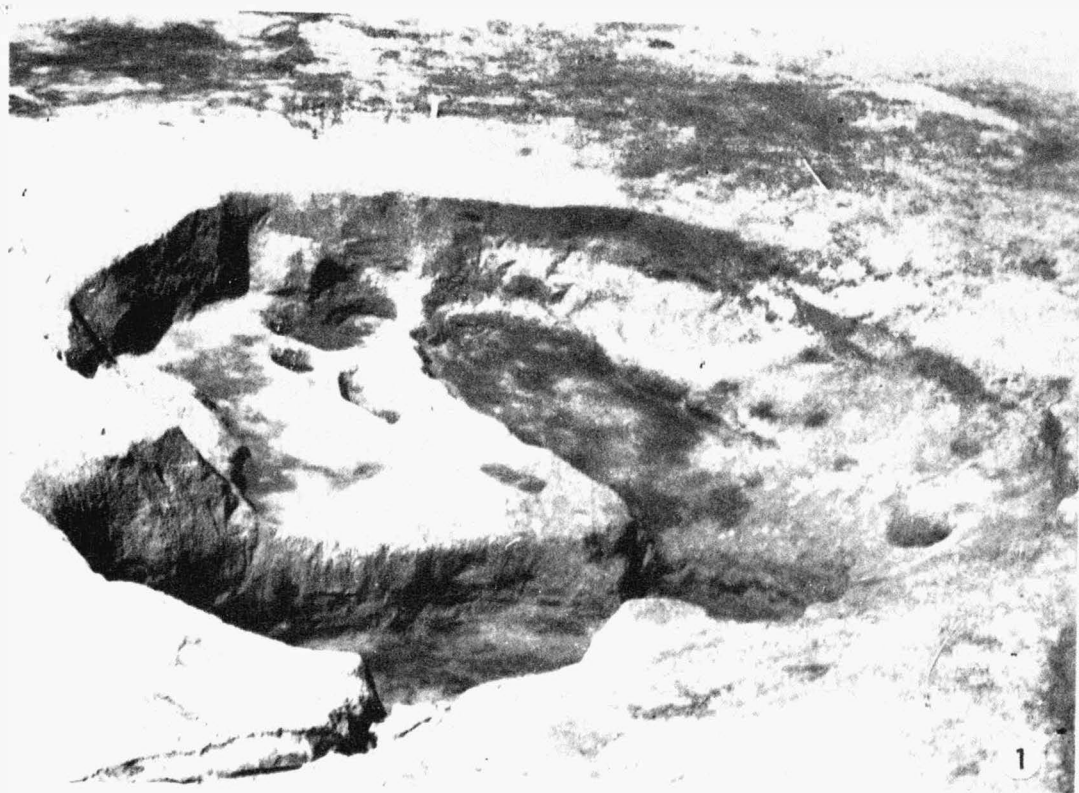
Polešovice (okr. Uh. Hradiště). Halštatské a laténské sídliště. 1 komplex sídelních a výrobních objektů; 2 profil výplně pece (objekt P 72/261). — Hallstatt- und latènezeitliche Siedlung. 1 Komplex von Siedlungs- und Produktionsobjekten; 2 Profil der Feuerherdausfüllung (Objekt P 72/261)

Tab. 24

Polešovice (okr. Uh. Hradiště) Hallštatské a laténské sídliště. 1 obytná-dílnská stavba (P 72/265 a 266); 2 detail konstrukce kopule pece a výrazné zvrstvení nad dnem objektu P 72/265 a 266. – Hallstatt- und latènezeitliche Siedlung. 1 Wohn-Werkstattbau (P 72/265 a 266); 2 Detail der Konstruktion der Feuerherdkuppel und markante Schichtenfolge oberhalb des Objektbodens P 72/265 und 266.

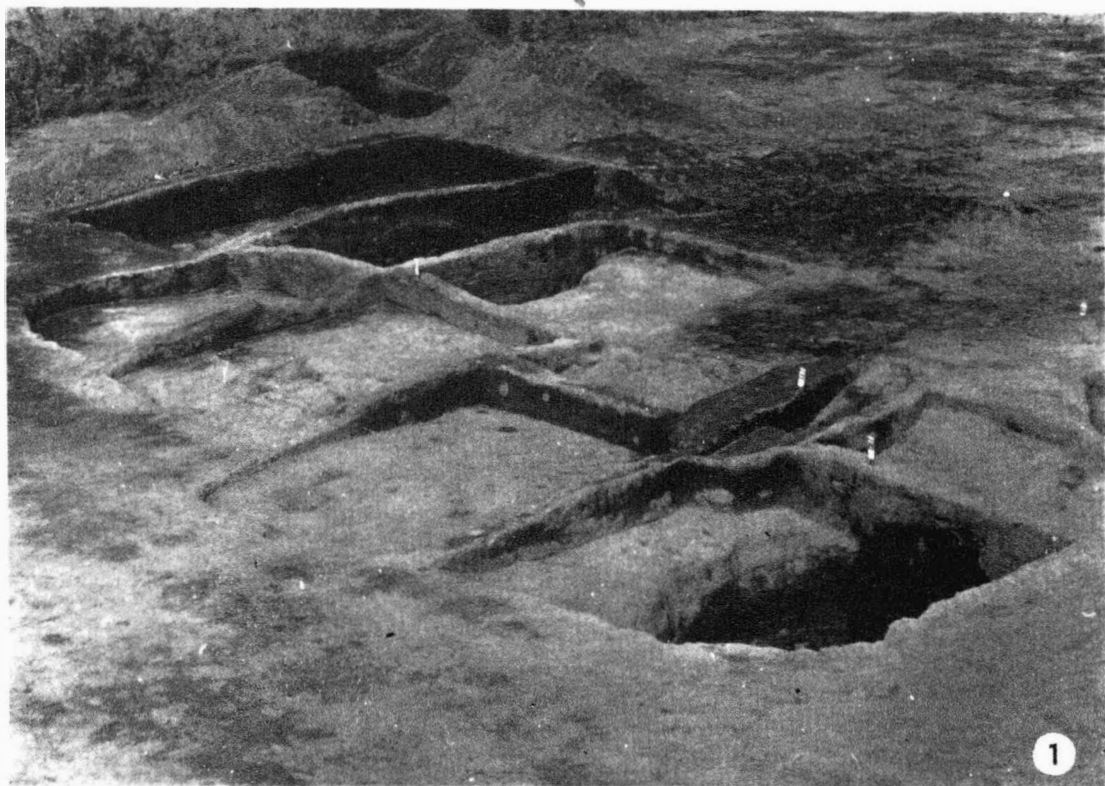
1

2

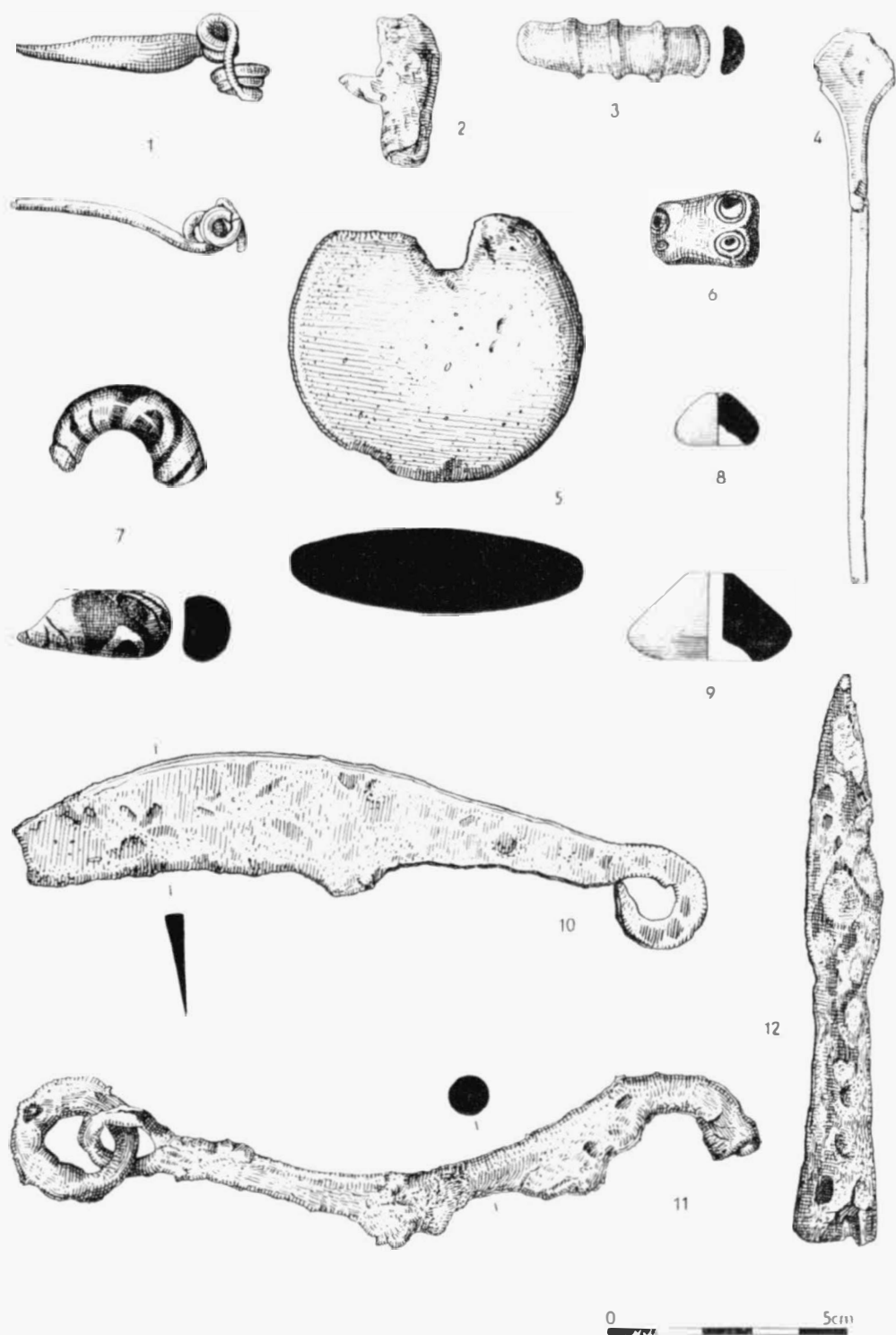
Tab. 25

Polešovice (okr. Uh. Hradiště). Halštatské a laténské sídliště. 1 zahloubená dílenská stavba (P 72/268); 2 obdélníková obytná stavba s destrukcí pece (P 72/257) — Hallstatt- und laténzeitliche Siedlung. 1 eingetiefter Werkstattbau (P 72/268); 2 rechteckiger Wohnbau mit Feuerherdstruktion (P 72/257)

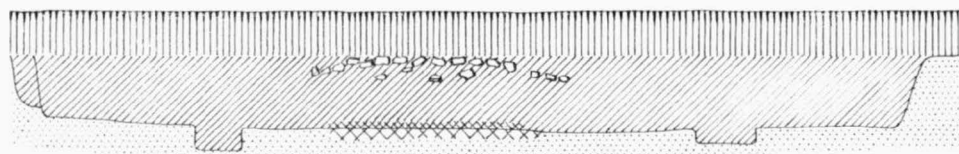
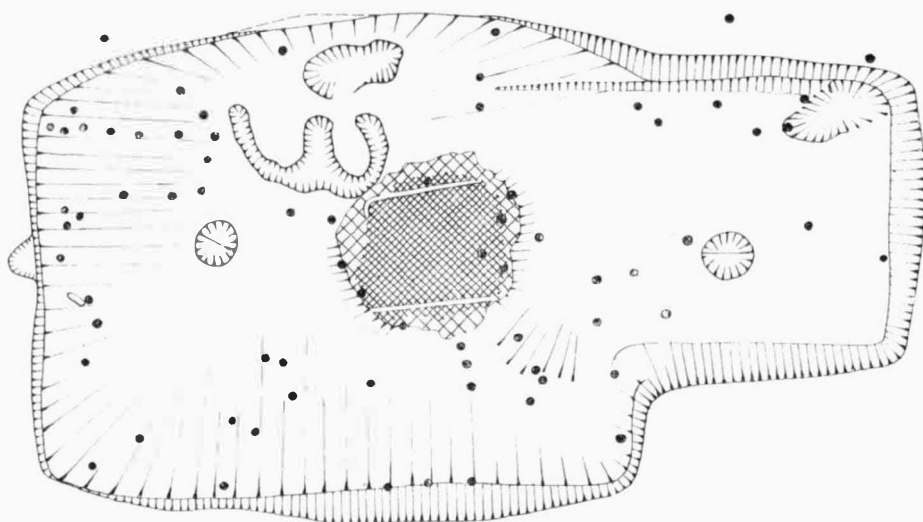
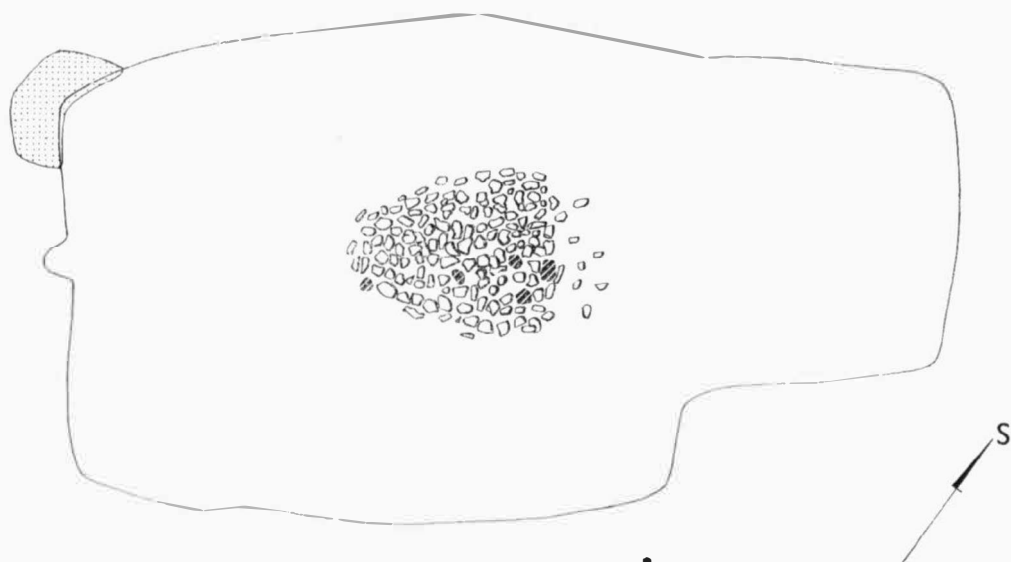
Tab. 26

Polešovice (okr. Uh. Hradiště). Halštatské a laténské sídliště. 1 tříprostorová stavba (P 72/270 a 278); 2 detail zbytku kopule hliněné pece v profilu kontrolního bloku objektu P 72/278. — Hallstati- und latènezeitliche Siedlung. 1 dreiräumiger Bau (P 72/270 und 278); 2 Detail des Kuppelrestes eines Feuerherdes im Profil des Kontrollblocks im Objekt P 72/278.

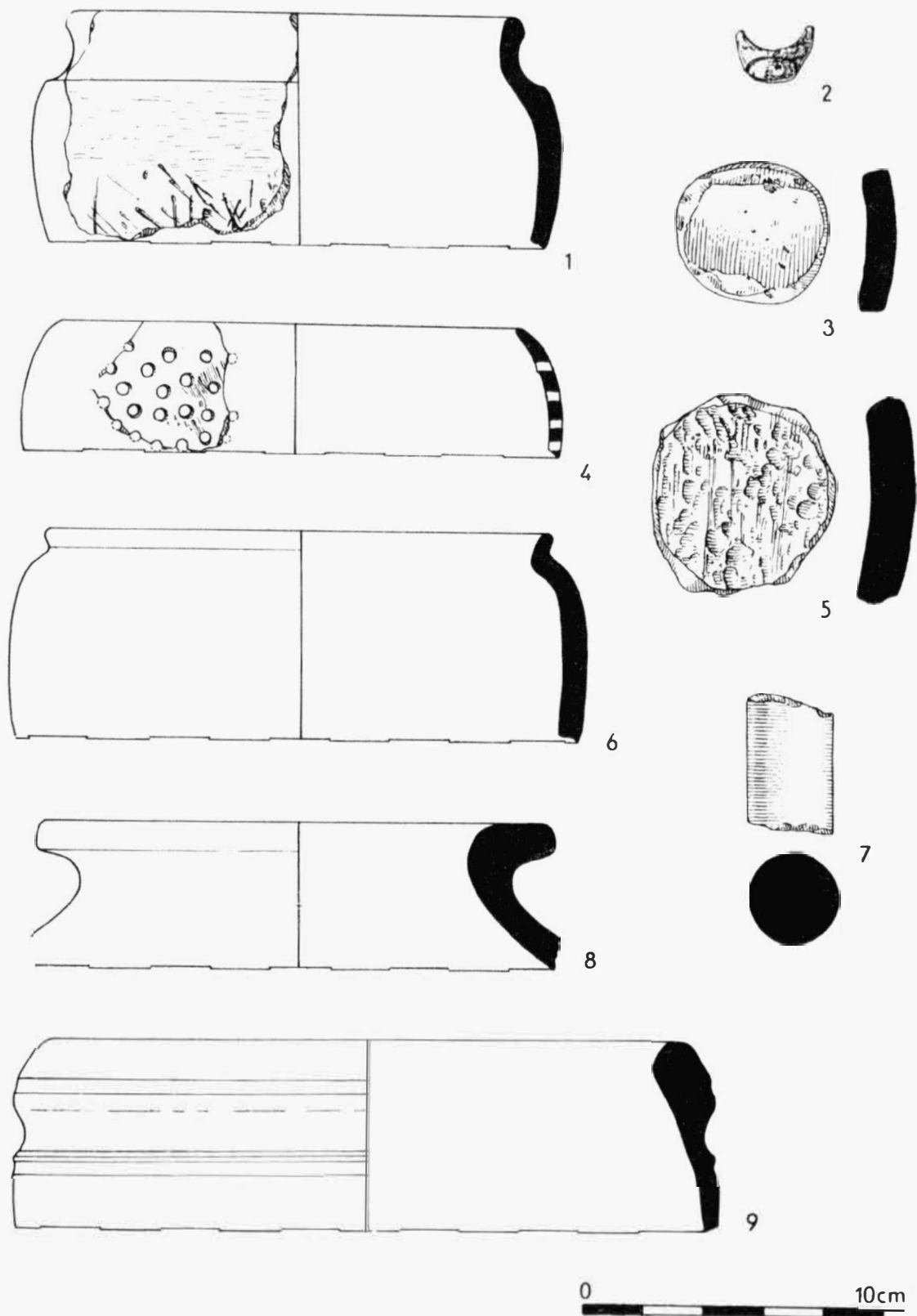
Tab. 27

Hostýn (obec Chvalčov, okr. Kroměříž): Keltické oppidum. Výběr nálezů. 1, 3, 4 bronz; 2, 10–12 železo; 5 keramika; 6, 7 sklo. — Keltisches Oppidum. Auswahl der Funde. 1, 3, 4 Bronze; 2, 10–12 Eisen; 5 Keramik; 6, 7 Glas.

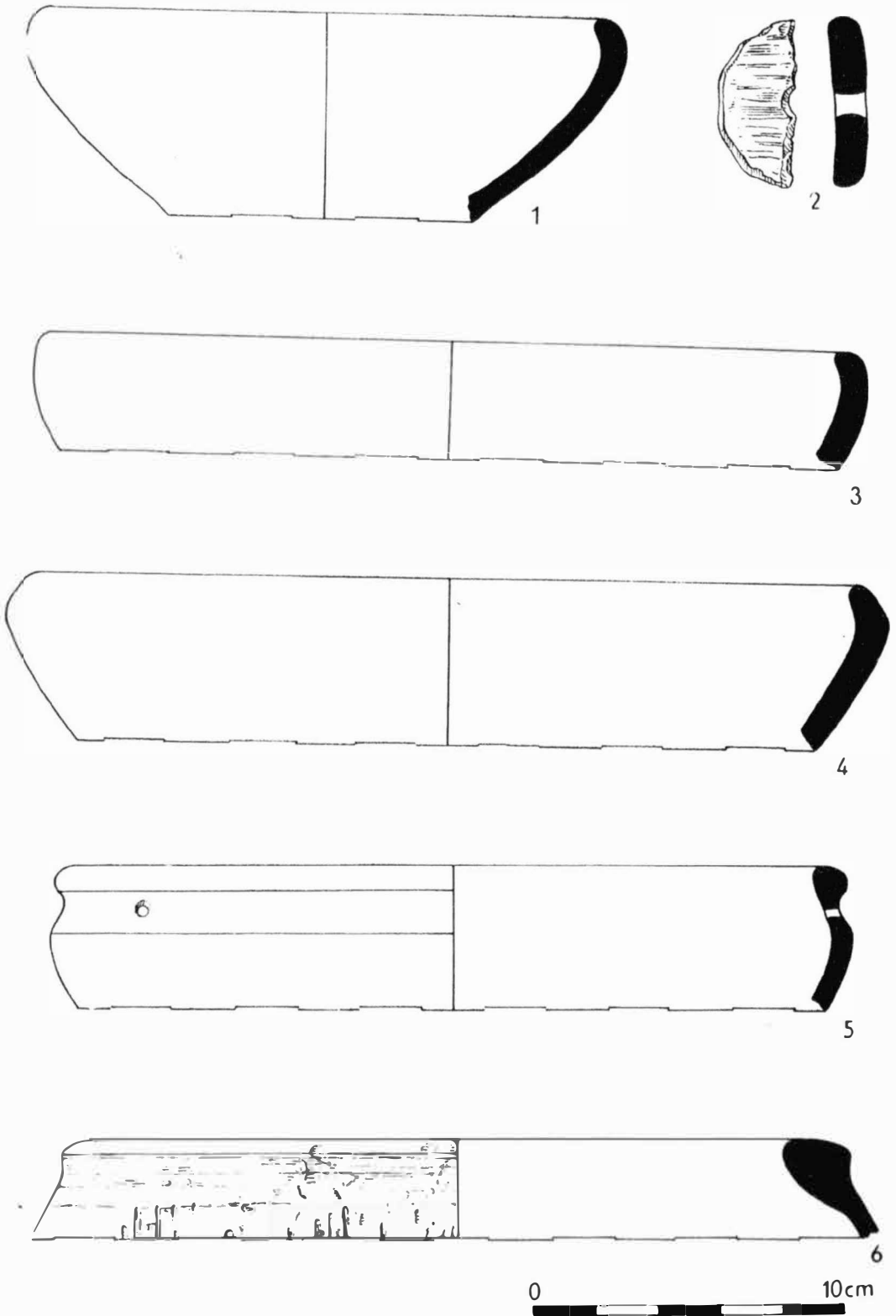
Tab. 28

Bořitov (okr. Blansko). Keltská polozemnice č. 2/72. Půdorys pod ornici; vybraný objekt; profil objektu. Legenda: 1 zbytky neolitických objektů, 2 vypálená mazanice s otisky prutů, 3 vypálené pískovcové kameny, 4 hlazené, do červena vypálené ohniště, 5 slabě vypálené ohniště, 6 malé kulové jamky, 7 ornice, 8 šedá popelovitá vrstva, 9 sprašové podloží — Keltische Erdhütte Nr. 2/72, Erste Inhaltsschicht unter der Ackerkrume; ausgenommenes Objekt, Vertikalschnitt durch die Hütte. Legende: 1 Überreste von neolithischen Objekten, 2 ausgebrannter Lehmwurf mit Rutenabdrücken, 3 durchglühte Sandsteine, 4 geglättete rotlich gebrannte Feuerstelle, 5 schwach ausgebrannte Feuerstelle, 6 kleine Pfostengruben, 7 Ackerkrume, 8 graue aschige Schicht, 9 Lössliegendes.

Tab. 29

Bořitov (okr. Blansko). Nálezy z keltské polozemnice č. 2/72. 1, 3-6, 8, 9 keramika, 2 železný prsten se zlatou vložkou, 7 zlomek válcovitého kamenného brousku. — Funde aus keltischer Erdhütte Nr. 2/72. 1, 3-6, 8, 9 Keramik, 2 eiserner Fingerring mit Goldeinlage, 7 Bruchstück eines zylindrischen Schleifsteines.

Tab. 30

Bořitov (okr. Blansko). Keltická polozemnice č. 2/72. Výběr keramického obsahu z chaty — Keltische Erdhütte Nr. 2/72. Auswahl des keramischen Inhaltes aus der Hütte.